

FILMAŘ ZROZENÝ VE ZNAMENÍ LVA

Příloha Budišovského zpravodaje č. 2/2002

20. 6. 2002

Filmař zrozený ve znamení Lva

Asi před rokem mne navštívil Bohumil Voneš. Při této příležitosti se zmínil o svém strýci Františku Vonešovi, žijícím ve Velkém Meziříčí. Se jménem pana Voneše jsem se setkal již před několika lety, když jsme chodili do Filmového klubu ve Velkém Meziříčí a o několik let později na stránkách Velkomeziříčska. Díky šťastným okolnostem jsem se s Františkem Vonešem setkal i osobně. Během našeho přátelského posezení se vzpomínky mísily s fotografiemi a výstřížky z novin. Nyní se pokusím s tímto budišovským rodákem seznámit i vás.

Budišov kolem roku 1900 – před bývalou poštou

František Voneš se narodil 1. 8. 1914 v Budišově. Vedle sourozenců Marie a Bohumila měl ještě nevlastního bratra a sestru. Bydleli „na městečku“ v domku, který již neexistuje. Kdysi byl zbourán a památkou na něj je volné prostranství mezi Škarkovou kovárnou a domem Pavlíčkových.

Po absolvování obecné školy, která byla v budově bývalého obecního úřadu, se vyučil u pana Hedeji sedlářem-brašnářem. Do dvacátých let spadá jeho první setkávání s filmem. Stalo se tak v budišovské sokolovně, která byla postavena v roce 1923. Obec Budišov zakoupila v roce 1928, jako jedna z prvních, promítací přístroj. Od té doby se začalo v budišovské sokolovně hrát kino. Tehdy se promítaly ještě němé filmy, ke kterým hrála skupina muzikantů na drnkací nástroje – mandolínu, housle a kytaru. Zde se dostal poprvé k promítání jako převijáč filmů, ale zanedlouho mu starší kinooperatéri, mezi

kteří patřili např. Josef Černý a Antonín Hráček, svěřili i promítací přístroj a on tak mohl zaskakovat, když bylo třeba. Promítalo se dvakrát týdně a mezi první filmy patřil v roce 1928 film Za svobodu národa od Karla Lamače a k nejméně úspěšným se řadily filmy Král králů a Ukřižování Krista. Již v té době toužil František Voneš po své přijímací kameře, což v letech největší krize nebylo možné. V třicátých letech se živil „brašnařinou“ v Brně. Pracoval i v kožedělné fabrice v Ostravě, kde se vyráběly kopací míče. V době krize se živil příležitostnou prací ve svém oboru, a v době žní pracoval na budišovském velkostatku.

Budišovská V. třída, r. 1926 – 1927
František Voneš pátý zleva, druhá spodní řada

Od roku 1936 do roku 1939 byl na vojně ve Znojmě. V rámci vojny se u Drnholce podílel na výstavbě opevnění. Byl ubytován na pokoji i s českými Němci, kteří se chovali kamarádsky. V září 1939 došlo k mobilizaci a následovalo opuštění zbudovaného opevnění. Do dob heydrichiády spadá tato příhoda: V Brně měl mezi kamarády i jednoho židovského chlapce, který byl s ostatními Židy umístěn ve sběrném táboře. Před odsunem potřeboval chlapec z tábora svoje osobní věci a poprosil kamaráda, jestli by mu je nemohl z tábora odvézt a předat jeho rodičům. Sám tak učinit nemohl, jelikož se do tábora již nemohl vrátit. Pan Voneš mu tuto službu slíbil i přes nebezpečí, které si v té době plně neuvědomoval. Věci šťastně předal rodičům chlapce, kterého již nikdy neviděl. V Budišově bydlel až do roku 1940.

František Voneš – první zleva, 16. 2. 1930

U odvodu v roce 1936, František Voneš druhý zleva, spodní řada

Oženil se a přestěhoval do Velkého Meziříčí. Zde si v roce 1948 zakoupil promítací přístroj OP16 a s ním několik filmů pro svou malou dceru. Při tom začal shánět také snímací kameru. První z nich, kameru Agfa, která byla na patnáctimetrové kazety, časem zaměnil za kameru Kodak s větší třicetimetrou cívkou.

Mezi prvními snímky byly rodinné záběry. Na počátku padesátých let začal ve spolupráci s okresním osvětovým domem natáčet reportáže z 1. máje, o zakládání družstev, o žňových pracích, středometrážní film pro zaměstnance Kabla a objevil se i částečně hraný film. To bylo v období, kdy si pořídil se svým spolupracovníkem 16mm kameru Bolex s třemi objektivy a pěti rychlostmi snímání a 16mm kameru Paillard. Vznikaly další filmy z motocyklových závodů, prvního průjezdu vlaku na trati Studenec–Křižanov, školních výletů a řada dalších. Natočené filmy se jezdily promítat např. na vesnice do hospod, kde byla návštěvnost velká, díky tomu, že se lidé v dokumentech poznávali. Svůj vliv sehrálo i to, že ještě nebyla televize. Vedle toho natáčel i vlastní reportáže, jako např. Ve znaku pětিলísté růže a Stezkou Březinovou – o půvabech Pooslaví. Obě tyto práce byly oceněny na krajské soutěži v Jihlavě.

S MUDr. Jiřím Kepřtem, kolem roku 1960

Svou vytrvalostí a nadšením přilákal k filmování další zájemce. V roce 1956 se vytvořil filmový kroužek při Osvětové besedě, ve kterém se setkal i se svým dlouholetým spolupracovníkem profesorem Milošem Fiedlerem a později s Liborem Smejkalem. (I tyto dva přátelé Františka Voneše si v průběhu let našli cestu do Budišova. Profesor Miloš Fiedler prostřednictvím výborných fotografií soch, sousoší a budišovských památek a Libor Smejkal současným natáčením videokazety o obci Budišov). Nejen v této době měl pan Voneš se svými přáteli mimořádnou podporu ve své manželce. Byla

filmovým nadšencem. Filmu rozuměla a uměla posoudit, co je dobré a co ne. Jezdila s nimi na okresní, krajské i celostátní soutěže a byla všude, kde o něco šlo. Pan Voneš ještě dnes vzpomíná, jak mu jednou koupila 4 civky barevného filmu, přičemž cena jedné byla 250 Kčs, což byla v té době vysoká částka.

František Voneš s kamerou AK 16, sedmdesátá léta

Po dvou letech přešel filmový kroužek pod patronát závodního klubu Kablo, a tím nastal jeho „zlatý věk“. Kablo zakoupilo kameru AK 16 a Pentaflex 16 a k tomu různá zařízení. Rozšířila se i členská základna, ve které se podle přirozených vazeb a sklonů vytvářejí tvůrčí skupiny. Novum na prahu šedesátých let pro kroužek znamená hraný film. Objevují se i zdařilé pokusy o animovaný film a kombinované filmy. V jedné ze skupin se setkali František Voneš, profesor Miloš Fiedler a Libor Smejkal. František Voneš byl zaměřen na dokumenty, vždy se zajímal o historii a na toto téma se převážná část filmů tvořila. Libor Smejkal, který je ještě dnes hrdý na to, že byl žákem Františka Voneše, vzpomíná na tu dobu: „Pan Voneš mě nechal samostatně dělat s kamerou, musel jsem od samého začátku rozhodovat o každém záběru, úhlu pohledu a velikosti detailu. On přicházel na řadu po vyvolání filmu při projekci, tam byl přísným kritikem, když něco nevyšlo, a na druhé straně nešetřil chválou, když se to povedlo“. Během jejich spolupráce došel Libor Smejkal k názoru, že i v této oblasti historického dokumentu se dají využít prvky a zkušenosti z hraného filmu. Dalším jeho poznáním bylo, že lidé, o nichž se film

točí, musí být režijně vedeni, protože filmové vyznání má svá pravidla, kterým je nutno vše přizpůsobit.

František Voneš, MUDr. Otakar Krupica a Libor Smejkal

Jedním z prvních společných filmů Františka Voneše a Libora Smejkala byl film *Od denáru ke koruně*, který vznikl na podnět MUDr. Vladimíra Němečka. Film sledoval vývoj mincovnictví. Zapomenutá minulost byl film o sochách Alexandra Jelínka. Dokument, zachycující mostišťský kostelík s pozoruhodným oltářem z poloviny 14. století vyřezaným z jednoho kusu dřeva, měl název *Perla Vysočiny*. Další z filmů *Proměny kovů* se zabýval numismatikou, uměleckým kovářstvím a vším, co se týkalo historie kovů. Film *Mluvící kůže* byl medailonem mistra Jindřicha Svobody z Brna, který se zabýval uměleckou knižní vazbou.

Mezi filmy, vztahujícími se přímo k Budišovu a jeho okolí, patří medailon o MUDr. Vladimíru Němečkovi s názvem *Sběratel* a především film *Kytice vrásek* o stoletém Františku Davidovi. V této souvislosti bych se chtěl vrátit k našemu rozhovoru s panem Vonešem. Když natáčeli dokument o „dědovi Davidovi“, žertovně se ho někdo zeptal, jestli by se ještě nechtěl znovu oženit. Ten všechny usadil odpovědí, že v jeho letech je nejmšťastnější, když se mu ráno podaří dobře jít na záchod.. V nedaleké Kamenné vznikl dokument *Slaměnky* – o obrázcích, které ze slámy zhotovovala paní Velká.

František Voneš druhý zleva, třetí profesor Miloš Fiedler

S Terezou Brdečkovou – sedmdesátá léta

František Voneš sedmdesátiletý

Po roce 1968 začíná pozvolný odliv členů filmového studia, které vzniklo z filmového kroužku, a to i přesto, že si výborných výsledků amatérského filmu ve Velkém Meziříčí všimli i profesionálové, kteří se začínají podílet i na spolupráci. Patřili mezi ně např. kameraman Šindelář, zvukař Hochman, hlasatel Řičánek a střihačka a reportérka Tereza Brdečková. I přes úbytek členů vzniklo několik pozoruhodných filmů, jako např. dokument z roku 1975 o návštěvě prezidenta Ludvíka Svobody ve Velkém Meziříčí a především hraný film Libora Smejkalova Parta z roku 1972, který získal v největší soutěži amatérských filmů ve švýcarském Montreux, pořádané pod záštitou UNICA, stříbrnou medaili. Vznikaly i další úspěšné filmy, jako např. film Vinař, který natočil Libor Smejkal s mladým, nadějným Jiřím Michlíčkem. Tento film získal v národní soutěži v Hradci Králové roku 1988 druhou cenu

Nástup nové techniky a velice drahý materiál pro klasické filmy si JKP ROH Vysočina, pod který filmové studio přešlo, nemohl dovolit financovat, a to mělo neblahý vliv na existenci studia. Začala nastupovat éra videa, která umožňovala jednotlivým členům pracovat pomocí přístrojů samostatně. Amatérský film v rámci filmového studia ve Velkém Meziříčí v roce 1988 prakticky skončil. V jednom ze svých rozhovorů pan Voneš řekl: „Přišla jiná doba, kdy není čas, nejsou peníze – jedno však zůstává, a to je láska k filmu“. Tento vřelý vztah k filmu zachoval přátelství tří dnes již nestorů velkomeziříčského filmu Františka Voneše, Miloše Fiedlera a Libora Smejkalova. Scházejí se dodnes, a díky tomuto přátelství jsem se mohl s Františkem Vonešem, budišovským rodákem, výborným filmařem s osobitou elegancí, setkat i já.

František Voneš s Liborem Smejkalem – květen 2002

Prameny:

Filmaři z Vysočiny – Zdeněk Smejkal, Amatérský film 3/1977

Nestor meziríčského filmu – Jiřina Kácalová, Velkomeziříčsko 2/96

Velkomeziříčská filmografie – Libor Smejkal, Mlejn 7/96

Fotografie z archívu Františka Voneše

(Na titulní stránce – František Voneš, květen 2002)

Karel Pavlíček

Příloha Budišovského zpravodaje č. 2/2002
Samostatně neprodejné

www.horacko.cz/budisov/zpravodaj

Vydává: Obecní úřad Budišov, IČO 00289159, tel. 0618/875 110, e-mail: ou.budisov@horacko.cz
Redakce: Karel Pavlíček (e-mail karel_pavlicek@volny.cz, tel. 0618 / 875 212),

Mgr. Jiří Horák.

Vyšlo v Budišově dne 20. 6. 2002

Technická realizace: Ing. Ladislav Dokulil

Tisk Tiskárna Charvát, s.r.o., Velké Meziříčí